

TROBOJNO BIJELO

STIPE ODAK

SADRŽAJ

BIJELE* NOĆI	3
Uspavanka	4
Zlatni oblak	6
Bijele noći	7
Razdoblje posvete	9
Memor	10
U Jobovoj kući	11
Misao na Boga	13
O duši	14
Zašto sam postao pjesnik	16
JUTRO, POPODNE I JUG	
Jug	
Popodne	17
Letargija	19
 PRLJAVO BIJELO*	 20
KAO U STAKLU, TAMNIJE	
Kao u staklu, tamnije	
Put stakla	
Zimi	
Ljetom	21
 VODENI PROSTORI I ŽELJE	

Morsko tijelo	
Vode od voda	
Suša	
Vježbe izrona	
Noc turn o	
-ver	24
DRVO ŽIVOTA	
Noina arka za riječi	
Na babilonskim obalama	
Vrijeme sječe	29
CRNO*-BIJELO	32
Kolike praznine	33
PJESME O SMRTI	
Nepokretu	
Smrt stvorenja	
Bijeli mak	
Akvarij	35
PROSTOR ŽELJE	
Prostor želje	
I te sam noći ponovno usnuo	
(Utišana želja)	
Paralaksa	
Pisati u vjetar	38
O autoru	42
Impresum	43

Vidjeh svojim vlastitim očima slog zarobljen u rečenicu. Upitah ga: Što želiš?
Reče mi: ἀποθανεῖν θέλω.

Draga Marlen,

Pismo nije ni dugo ni kratko.

Vrijeme ovisi o tome kako se brzo krećemo. A ja mirujem.

Već sam nekoliko godina na mjestu bez promjene. Ljudskih godina. Onih koje se mjere po protoku krvi i pulsiranju zvijezda. Ako staviš točke na vrijeme i prostor dobit ćeš kocku. Tvoj otac bio je u pravu kada je rekao da je život kocka. Postoji bezbroj mogućnosti, a samo je 6 osnovnih boja, i u pokretima ruku uvijek nešto dobivam i gubim.

I svaki put se javi taj kronični embolizam misli. Znakovi se nakupljaju u velike grudice i teško protječu. Na ritam vremena odgovaram disanjem.

Ja vidim stvarne odnose. U nestvarnom referentnom sustavu.

Toplina mi kaže da si tu,
a s drugog kraja vidim da to nečija ruka
crta ortogonalnu projekciju na ravninu mojih želja.

Sačekat ću bijele noći. Možda ću onda vidjeti jasno.

Albert

BIJELE* NOĆI

* Na bijelo se vežu sjećanja na djetinjstvo, sretne duše pred smrt, jednostavni pletovi i balzami.

USPAVANKA

Ko te kamí
Po mehu tu na[1]

Pomije[2] me blijedo lice:
Stare stvari porculana.
Lijevo krilo Afrodite,
Meka torba istijana[3].

Ko te kamí
Po mehu tu na

Klapa seper[4], žrtvu nosi,
Tko li šuti, tko prkosi?
Stupaj ravno, ne dotiči
Kome-ever[5] nepomični.

Ko te kamí
Po mehu tu na

Zalij sutke[6] mili-prahom[7]
Pomajanoj[8] ih uposti[9].
Sve će niknut što nestaje
Iz mog groba - mlade kosti.

Ko te kamí
Po mehu tu na

Usni, usni, zasuni se[10],
Dotičući kokonice[11].
Jer sve moje tek udebe[12]
Jedan komad baš za tebe.

Ko te kamí
Po mehu tu na

BILJEŠKE

[1] Jedna je vječnost, a [njeni] ostaci mnogobrojni

[2] pomivati = 1. podsjećati na djetinjstvo; 2. stvarati poluprozirne slike pred očima; 3. lagano se tresti kao u groznici

[3] istijanje = u starini poseban postupak pripreme svadbene odore u kojem se tkanina drži 3 dana pod slapovima, nakon čega se suši na vjetru i suncu dok se preko noći mora izlagati na mjesecini

[4] seper = 1. eufemizam za životni put osobe koja je isuviše propatila; 2. općenit naziv za težinu životnog puta

[5] kome-ever = skupni naziv za uspomene preostale na ratnike svih vremena (prošlih i budućih); suprotno: hilev-evet = skupni naziv za kolektivna sjećanja na mirotvorce.

[6] sutke = vrhovi cvjetova koje čine tučak i nekoliko latica oko njega

[7] mili-prah = polenova zrnca svih cvjetova koji niču tijekom zime; koriste se za mirise, bojanje tkanina i kod liječenja melankolije

[8] pomajana = žena koja ne može imati djece

[9] upostiti = 1. darovati o blagdanu; 2. činiti više stoljeća uzastupno; 3. darovati kome dar koji će umiriti duh

[10] zasuniti se = 1. čvrsto zaspati u krevetu koji je prekratak, 2. spavati u sklupčanom položaju.

[11] kokonice = grive mitskih letećih konja koji odvode mrtve duše u nebo

[12] udebiti = 1. konstantno čuvati nešto po strani za nekoga; 2. ugrabiti nešto za nekoga; 3. sakrivati dragocjen predmet kako bi ga se jednoga dana predalo u nasljedstvo

ZLATNI OBLAK

Sada kada i nebo gledamo sa suprotnih strana, možda konačno više nemamo ništa zajedničko. A mrak ovdje dolazi prerušen. Noći su vrlo svijetle i slične onim Bijelim noćima za koje se nekad govorilo da jesu. Sveto vrijeme. Ove sada su drugačije i zapravo ih od stvarnih noći razlikuje samo razrijeđena boja.

Danas je pala kiša. Ali drugačija. Oblaci su se pomakli za jedan atmosferski sloj prema gore i počeli prosipati zrake zajedno s vodom. Svatko tko je htio mogao je izići na kišu i ona bi sprala sve što je ikad bilo upisano na kožu. Ja nisam želio ići jer bih tako sve zaboravio. I više volim tvoju prisutnost u meni nego smirenje.

Odgajam ju i puštam da raste u kvačicama.

Kada smo došli ovdje, tijelo nam je bilo prazno, napravljeno od zemlje i uglačano tankim voštanim premazom. Svaka blizina ostavila je crtice i usjeke. Znaš li da drugi na nama uvijek traže onaj dio teksta koji su nekad ostavili? Prebiru po leđima, bedrima, nogama, prsima, vratu. Tragaju za zapisom koji će im reći nešto više o onom kakvi su bili.

„Nema ga više, obrisao sam ga!“

...kako li se samo promijenio - reći će.

Misliš li da balzam tijelu čini išta više od onog što prevlaka čini papiru? Ništa više. Puno manje! Jer papir nema dušu pa mu ne smeta to što ga žele sačuvati za poslije. Ovako, više ničeg nema. Ni tebe nema. Nigdje više osim u par redaka na mom tijelu. Uglavnom kratkih. Ja tu čitam što si voljela jesti. Što si mi govorila dok smo se vozili u planine. Kako sam ti sreo brata i majku. Kako uvijek pokrivaš noge dok spavaš.

I ne dam zlatnom oblaku da dotakne ti stranu.

1.

Ti da si vidjela Bijele noći?

Kako te samo stid ne susteže? Znaš li da riskiraš dušu tako? Ti ih nisi mogla susresti, ako si i znala da postoje. Idi, skloni se negdje. Nauči neki sveti jezik i njime isperi usta da te patnja zaobiđe ako ih nema. Mrmljanjem pokori gordost govora kojem si podlegla, a postom tijelo. Možda te tako patnja zaobiđe ako ih nema. Ne pričaj o bjelini. Otkidaj komad čista platna i to ponesi kao zakrpu na prsima ako baš moraš. Govorili su da bijelo tkanje čuva srca od tuđe zavisti i drugih zala koja dolaze zrakom. A ja ti mogu reći da nije bilo uvijek tako. Što ti koristi oživjeti čistoću na kratko, rastočiti neprozirnost ovih ljudi oko tebe. Pa jači su, puno su jači. I tebe će pokoriti – onda kada o tebi počnu govoriti. Nema ničega što može ostati čisto u ljudskim riječima. Otiđi, dušo moja. U istu rijeku nemoj zagaziti dva puta. Nadiši se zraka i nešto malo zadrži u šaci jer evo – dolazi noć. A ti nećeš popustiti. I dalje šutiš da postoje. Dobro. Poći ću. Zaključaj vrata za mnom. I šuti više.

2.

Nisam ih našao. Noći su crne. Uvijek crne. Vidio sam samo dva sunca i druga dva kako se rađaju. Previše je mraka oko mene da bih išta drugo vidio. Htio sam ti samo reći nešto o prirodi sunaca – to da se rađaju u paru.

3.

O drvu ne znam ništa. Dotakao sam ga u nadi da će biti Drvo spoznaje, ali uskoro sam sve o njemu zaboravio. Pokraj putova gdje sam išao žive ljudi i skrivaju se u kućama. Ne vjeruj im. Smrt se šeće po ovim fotografijama koje ti nosim. Zato navuci rukavice prije. Ja polako gubim vid, to znaš. Zato je u njihovoj neoštini zapisan moj mrtvi vid. Ovdje je prisutna kuća u kojoj nikog nema. Tu je i mrtva prisutnost svjetla u noći koja je ostala crna. Tu je i žena koje nema. Jer svaka živa žena meni je samo dokaz tvoje smrti.

4.

Navika mi brani da slikam ruže u mraku. Ali ja to baš želim. Nema bjeline, reći će. Nema

veze. Ja ću čekati dovoljno dugo dok se zvjezdanog svjetla ne nakupi dovoljno za jedan mali zapis. Zašto si ikad mislila da mi treba išta više od malenih stvari – jedan sapun, neka topla jakna i možda malo šećera, ali koliko stane u zatvorenu šaku. Našao sam način kako da svijetu umaknem. Kada dovoljno dugo gledam neki predmet slika se jednako upisuje i u mene i na film. Sve to ponesem sa sobom. I bogat sam. A evo, odjednom me još samo komadić ovog bijelog platna štiti da ne umrem od zavisti i drugih zala koja dolaze zrakom. Smiluj se. Ne mogu ti reći još ništa. Ni tebi ni ikom drugom. Nije još vrijeme da govorim o naklonostima.

5.

Kada sam se vraćao jedno je sunce umrlo. Htio sam ti reći nešto o prirodi sunaca – to da umiru sama.

RAZDOBLJE POSVETE

Postoje dva temeljna tipa ljudi – ja i oni koji to nisu.

A tko je spreman odreći se svoje različitosti da bi mogao razumjeti cijeloga mene?

Što ti misliš, može li se voljeti s daljine;

ostati blagonaklon, a graditi postaje svoje drugačije?

I što je Bogu trebalo da napusti skloništa čuvana daljinom i neznanjem

i zakorači tamo gdje se živi bojom i riječima?

MEMOR

Donesi mi nešto toplo da prolijem u pluća,
možda će ti tako biti topliji moj dah.
Previše dugo smo promatrali tugu,
a da nam se ne bi nastanila u očima.

Vrata podruma su vuneni zastor
koji se lako omata.
Što te prostorije bez svjetla
u koje si me dovela?

Ja još imam svjetiljku da pronađem krevet
i zaspem nekoliko godina.
Ako ostanem dovoljno dugo
možda se izbriše i granica.

Šteta što tu ne dolaze samo skrivene želje,
nego i strašila.

Promijenit ću se jednom sasvim,
samo budi strpljiva.

U JOBOVOJ KUĆI

Nepoznat mi je zapis dolazaka i odlazaka,
i većina onih koje sam volio nije ostavila poruku.
Nemamo puno izbora osim tražiti dalje,
tražiti i razgovarati kada se ponovno susretnemo.
To od nas traži obveza života,
i naručje tajni kojima nismo dorasli.

Sve što ti želim reći, ispričat ću kao uspavanku.
Ljekovite ruke snova proći će po bolnim mjestima,
a riječi ljudi mudrijih od nas duši govore koja spava.
Snaga zaspaloga su mirne usne,
trag mirisnog poljupca kojeg nemoćnik dijeli jačemu od sebe.
Onaj koji spava nema snage pred vama koji bdijete,
kao što onaj koji bdije nema snage pred mnoštvom onih koji su zaspali.

Snovi su oduvijek bili moje vježbalište,
a ležaj moj težak je i opasan.
Dok ustajem i dok lijem
pazim da ne dotaknem oštrice stvarnosti.
Dobra namisao Stvoritelja
dopustila im je da me kušaju dok sam nemoćan.
U snovima svojim proživio sam sve strahove i sve smrti iznova.
Gubio sam se bezbroj puta na visoravnima i poljima
koja se ne mogu pretrčati.
Dok sanjam obitavam u Jobovoj kući.
Krov se njegov ruši.
U tom gostoprimstvu i ja sve gubim,
da bi me jutro ponovno s darovima dočekalo.
Snovi će i tebi pokazati smisao gubitaka.
Te staze prošao sam prvi –
ti se više ne moraš bojati zaspali.
Prepoznat ćeš naselja o kojima ti govorim
i to će biti moj dar tebi.

Naše bogatstvo su gradovi koji nestaju
i baš je u tome njihova nepropadljiva narav.
Sve što odlazi više neće biti oduzeto.
Nemoj se bojati poslati kući sve one što dolaze tješiti.
Prospi svoju radost kao miran osmijeh usnuloga,
a svoju tugu zlatom odjeni i uljem pomaži.
Neka se stari pregibi razviju u novim oblicima,
izrastu u plamenu kojeg sunce ostavlja na površini vode.
Tvoje će biti sve što rukama dohvatiš
i sve što izgubiš bit će tvoje.
Tihe vode pamtit će tvoj dodir,
dubine i crnila obitavat će u tvom krilu.
Otkana od čistog jutra tvoja je koprena
i sve što izgubiš bit će tvoje.

MISAO NA BOGA

Svaki put kada spustim ruku, piše crno.
Nema ništa drugo – šuplje su kosti pera.
Što je u meni, poteče kroz trsku i
nikako da odlučim da to ne radim više.

Ima nekoliko dana otkako sam prestao govoriti.
Bez radosti sam u prijevojima jezika.
Nejake su njegove riječi,
ali poput naravi brbljavih ptica, one me tjeraju da pričam.
Tuga je pala na mene kada sam vidio da su ljudi figurice od čokolade.
(Šuplji iznutra.)
I da slatki oklop krije samo zrak.

Moje čelo sad je hladno,
i ja šutim.
S pticama je u dalj pobjegla i misao na Boga.
Zato je moja kuća sada tamna.
Svjetlo u nju ne dolazi s neba, već kroz ulje drevnog znanja.
Ono tjera mrak, ali ne rasvjetljuje.

Ima samo jedan razlog zašto bdijem.

Jednog sam dana uhvatio zraku svjetla
na udicu od bijele slame,
dopustio joj da uđe kroz staklo i spava kraj mene.
Ona tu miruje kao iskra
kojom podižem vječnu vatru kada tama postane nepodnošljiva.

To je moja misao na Boga.

O DUŠI

Riječ me je dotakla i rekla
da svijet se tajnom uvijek odijeva iznova
i da je svaki čovjek moreplovac.
Da na njenoj zemlji nema zidova –
tu su samo cjeline neodređena prostranstva
na koje trebamo iznova ucrtati meridijane.

Pitao sam zašto ovo putovanje ne završava.
I rekla mi je:

Zato što sve zore još nisu viđene,
i zato što život svakog jutra umire u oku večeri.
Pred tajnom života i kraljevstva se klanjaju.
Zar misliš da postoje junaci koji će ju ukrotiti na svojim plovilima od drva i
vjetra?
Tjesnaci njeni gordo stoje i nakon što im smrtnici daju ime.
U tamni kraj sam ćeš kročiti,
u sebi probaviti njegov zrak,
u krvi osjetiti otrov njegovih riba,
i jeku stvorova čuvati u utrobi.
Samo tako strah može biti otjeran
i njegov žalac će se skloniti pred okom koje je vidjelo patnju.

I reče mi opet:

Vaše noge su noge svjetlonoša koji pronose luč nebesnika
u prostor koji je svjetlu jednom oduzet.
Tijela vaša sabiru se sa svih strana
da priče kazuju slijepima i tako im olakšaju dane bolesti.
Kada sjena ulazi u tamu, ona se s njome pretapa,
ali njihovo jedinstvo u laži prebiva, jer mrak govori sjeni:
Uđi u mene i smiri se, mi tako postajemo jedno.
Svi oni koji tako čine obitavaju u miru umrtvljujućeg zaborava.

Povjerovali su da se dva tijela mogu sjediniti ako stanu blizu i kažu jedno drugome:

*Neka noć obuzda naše želje,
mi sada jednim duhom mislimo,
i svoje oči upiremo jedno u drugo.*

Znao sam da u korijenima moje usnulosti teče zaboravljanje.
Nenavikla na promjene, moja duša gledala je u sebe i sklapala oči.
Jednog jutra došla je do nje kap mirisa,
zbunila je i potakla da okrene glavu.
Bio je to trag cimeta i mente,
nota neba sabijenog u kiši,
dah kojim dišu otoci usamljenih mora i neimenovane gore.
Ja sam ostao samo još kratko na tom mjestu zagrljaja,
da vidim rađanje dana iz ljuske smrti.

Osluhnuo sam Riječ koja mi je došla
i otišao u smjeru Početka.

ZAŠTO SAM POSTAO PJESNIK

Sada kada se više ne mogu pouzdati u uspjeh
govorim samo s nadom da svaka riječ krije sjeme svjetla.
Nesiguran kao tijelo vatre, pronosim što imam.
I trebao bih oprati ruke prije nego napišem išta,
očistiti stazu prije nego stupim u svijet
i uravniti dah da bi moja misao ostala cijela.

A onda su došle kiše.
Pronijele su šarenilo krajeva okruženih morem.
Neuhvatljiva voda prolazi put do neba
i vraća se tamo otkud je potekla.
Na rubu oka ja vidio sam boje i kraj neba kako ti dotiče rame.
Opet se sjetih čežnje u sebi
i ne znam od kojeg je mora potekla.
Upisala se u mene kao sunce u kožu
i kao jezik u duh djeteta.
Ona mi je bila svjetlo.

Na tijelo noći ja sam navikao.
Naučih hodati u mraku, loviti vjetrove u stupice
i glasom procjenjivati dubine ponora.
Ali vidjeh dugu da ti dotiče rame.
I put čovjeka negdje završava.

I to sam ti morao reći.

JUTRO, POPODNE I JUG

JUG

Ne čujem više glas s neba,
ali mu čitam s usana.
Obrisi Plejada i Blizanaca
na zglobovima malog prsta
kada rukom s očiju otjeram mjesec.
Nekada ožednim u snu
i napijem se tog svjetla koje mi se suši po rukama.

U mome zavičaju prebiva jug.
Tu se rađa topli vjetar
koji krene od visokih vrata prema obratnici
da provjeri ima li još radosti na zemlji.
Na svom putu dotiče krzno životinja
i spusti umornima toplu ruku na toplo čelo.

Na jugu žive ljudi skupljeni na jedno mjesto
i pitaju se – Kad će jutro?
zbunjeni kao žice dalekovoda koje nikada ne otkriju
daleke sobe do kojih donose svjetlo.

POPODNE

Pred domom moga oca kameni je pod.
Pod njim žive dobre namjere zakopane duboko,
okamenjene kao fosili
koji će sljedećim generacijama govoriti o nama.

Na taj sam pod jutros naslonio glavu
i slušao godine kako prolaze,

sloj na sloj naslagane,
kao čiste plahte,
u koje ćemo umotati našu djecu.

Popodne je pala kiša.
Uhvatio sam jednu kap u šaku,
odnio je iza kuće i spustio na tlo.
Napojio sam zemlju?
Ne – posadio sam jezero!

LETARGIJA

Ostanimo još malo u beživotnostima,
šteta da se poremeti privid vremena što stoji.
Ako dovoljno umrtvimo gibanja,
postić' ćemo vječnost prije nego nas sama osvoji.
Nemoj se truditi tražiti odgovore;
što će nas dvoje kad nam ponestane pitanja?

Živimo u procjepu sretnih vremena,
nek' ti se ispod jezika nakupi slatkoća.
Zadrži razinu općenitosti
i stavi pored nas zdjelu voća.
Pupoljci mog jezika cvijet su u zametku,
mirisne riječi ne potpadaju pod konačnosti,

Tako mi odgovara samoća!

PRLJAVO BIJELO*

* Bijelo u prirodi postoji samo kao sivilo. Mudri ljudi još uvijek dvoje spadaju li tu promisli i posjekotine, a metali postaju sivi ako se dugo drže uz kožu

KAO U STAKLU, TAMNIJE (1 KOR 13,12)

KAO U STAKLU, TAMNIJE

Puno smo se puta sreli, a da se ne dodirnemo.

Ispred mene ušetaš na staklene prostore u kojima gužva nikad nije prevelika.

Na tom mjestu blizina me ničim ne obvezuje. Razgovaram s nekim drugim, bolujem od svoje bolesti, udaram ritam i mislim o stvarima koje ne razumijem. Moj duh zamoren onim što čini preseli se tad na prozor. Na nas se u nekoliko trenutaka posloži još puno slojeva ljudi, osvijetljenih predmeta, građevina i zemljovida. Tek tako vidim koliki teret nosimo na sebi. Na mnoge okolnosti smo prisiljeni. Ali što god da se dogodi, naš stakleni svijet se rađa svakog jutra. Poput Posljednjeg suda, vlažna tkanina briše priče prozirnoga svemira, uklanja otiske, dah i sve tragove ljudi koji su ga nastanjivali. On nema cilja kojeg će jednom dosegnuti. A opet, kažu neki, svaki dan je nova šansa da ga ostvari. Čista okna mladoga svijeta možda će jednom uhvatiti onaj pravi odraz kojeg će odlučiti zadržati. I u tom trenutku staklo će se pretvoriti u fotografiju – trajni zapis svjetla upisan u nevidljivo tkivo, baš kao što je i tvoj odraz u meni.

PUT STAKLA

Staklo je hladna rijeka koja sporo teče –

to je odbjegli rukavac Dunava

naslonjen na krilo starog svijeta.

To je prozirna opna Eufрата

koji izvire iz vrta Postanka.

Kada naslonim uho na staklo,

vidim da je netko već u njega govorio.

Mrmor glasova ostane mi na čelu

i svakim danom osjetim nečije tuđe želje

koje se otvore u meni već posve jasne i formirane.

Dahnem i obrišem.
Zaveslam rukom po površini
u smjeru nekog pitomog kraja.

Preplovio sam čitav svijet tako
sjedeci kraj prozora.

ZIMI

U zimsko vrijeme,
kada nam hladnoća oduzme moć govora,
mi komuniciramo dahom.

Udahnem duboko,
sabijem sve misli u pluća,
natopim ih tjelesnom toplinom i držim dugo,
zaljuljam ih lijevo i desno
dok polako gubim vid.
A onda, kada podišu sav kisik,
pustim ih u svijet.
Na hladnom eteru vidi se njihov blistav trag;
one su bijeli oblak neočešljane vune
što lijepi se za obraze i staklo.

Nakon samo jednog daha, sve nam bude jasno.

Samo za maglovitih dana postanemo nijemi.
Rijeka izbacila iz sebe sve riječi što su prelazile površinu
i utopile se zbog manjka pouzdanja.

U nosnicama čujem zvižduke iz daljine.

Ne obazirem se.

LJETOM

Kada vratimo sat za ljetnog vremena,
puno snova ostane neizdisano.
Ispod kože stvori se tanka brazda sjete
u kojoj se zadržava svjetlo.

U vrijeme bolesti,
oči ti se stakle.
To je svjetlost umrlih zvijezda,
zakopanih ispod pluća.

I ja vidim tako da je tijelo tvoje
meko tkivo stakla.
Prozirne su žile stvaranja i nestanka.
Bilo ti udara,
to netko na prozor kuca
i želi mi nešto reći.

A ja držim zasune zatvorene
jer bi me ta misao snagom svojom ubila.
Spustim glavu na rame
kao pogled na zastor svetišta u koje ne ulazim.

Kada bih pošao samo korak dalje, osjećam,
pao bih na licu mjesta bez života.
Kao kad bih u dubokom svemiru otvorio okna
da na trenutak pomirišem zrak.

VODENI PROSTORI I ŽELJE

MORSKO TIJELO

*Kada su trgovci dalekih zemalja došli Jani pred kući, rekli su:
Mi smo došli zaprositi ženu,
a što si to danas prosula po sebi da nam ne da gledati?
Ljuske svijetle nema žena, nego riba.
I kome svoje potomstvo ostavimo?
Riba samo mrtva obitava u rukama čovjeka!*

Imaš još malo soli na vratu.
Zašto si opet ronila duboko?
Ostaje plankton da ti se sjaji u očima.
Ti, eto, govoriš tamnim jezikom dubina (koji ja ne razumijem)
i znaš sve što oni dolje misle o nama.

Struja te izmorila, pa ti se sad spava
u ovom ležaju ljudskom.
Nemoj više ići tako duboko.
Vitko tijelo će ti olabaviti
i ako kralježnica omekša, više se nikad nećeš moći vratiti.
Istopit ćeš se kao kaplja meda u obilju vode
nepitke nama ljudima.
Bistri zalog tvoje prave naravi daleko je od mene.
Čaša mora uvijek je na mom stolu dok te nema.

Već polako mi isklizavaš iz ruku,
a meni je teško voljeti te tako.
Evo već se bojiš hodati do stola.
Probaj jesti nešto drugo
osim bijelog pijeska iz dubokih brazda.

I nemoj se više vraćati dolje.
Ovoliko soli s tvoga vrata dovoljno je za čitav život.
Tvoja čista narav i moju će narav očistiti.
U zdencu života i smrt je rođena.
Ima li more svoga mrtvozornika,
kad sav život ionako pripada moru?
Poklopit ću ti uši da ne slušaš.
Ja znam što taj levant tebi govori.
Budi još tu i tvoja čista narav i moju će narav očistiti.
Odbaci to morsko tijelo,
i nemoj više ići dolje!

I ovdje gore ima života.
Ta žuta zrnca u tvom oku,
snovi, svjetlom prepadnuti,
nedosanjani, meki,
mrve male koje ti pomažu da izdržiš do sutra.

VODE OD VODA

.

.

.

Kreneš malo i opet strah.
Prisila ponavljanja i znam da sam taj virus već negdje pokupio. Ne treba se dogoditi ništa
izvana da sam sebe uništim. Možda će moj organizam prestati rasti, možda ću se smanjiti
toliko da stanem u ampulicu, a možda će se sve razriješiti samo od sebe i sutra ću samo
nastaviti na onom čvoru gdje sam zavezan.

Bolje bi bilo kada bi svijet još jednom mogao biti ravna ploča.
I svi ljudi točke. Proporcionalno razmaknute.
Kroz svaku točku se može povući bezbroj pravaca i moj put do tebe bio bi savršeno ravan.
Samo bi trebalo obznaniti svima onima koji nam stoje na putu da mi više ne živimo na istoj

ravnini. Odselili smo! Krećemo se paralelno njima, pravcima koji se nigdje ne sijeku. I teže beskonačnosti.

Ovaj svijet je na ploči puno lakše objasniti.

Mogu ti dati mnoštvo primjera od kojih se svaki može nacrtati jednom rukom.

A ovo su granice svijeta.

Ne vide se ni iz jednog kuta.

To su ona mjesta na koja tjeraju ljude poput nas.

Sigurno je. I nas će jednom razdijeliti na dva različita kraja.

Zadrži pravac i idi naprijed! Naša razdvojenost smanjuje se s kvadratom prijedene udaljenosti.

Jednom ćemo se opet sresti! I ako zaboraviš smjer – te svijetle točke naš su model.

Iz jednog kuta jednog zvijezda netko tebi teži!

SUŠA

Tog ljeta kiša nije pala dvanaest tjedana.

U noći su nas budile žedne lisice

i vatre što se same od sebe pale.

Na putu u polje stajao je zavjetni spomenik
s malenim kipom nekog sveca.

Ja, dječak, skinuo sam jednom staklo

i dodirnuo ga,

ali je starom kipu odjednom otpala ruka.

Pobjegao sam kući i

gonjen strahom od kazne

devet dana nisam mogao zaspati.

Vatre su se palile na mojim dlanovima

i prijetile da će sagorjeti svaki dodir.

Znao sam da će u nebu

svetac bez jedne ruke svima biti sumnjiv.

Otišao sam do kutije s igračkama,
skinuo ruku s jedne figurice
i darovao je svecu.

Te noći je pala kiša.

(Tog ljeta je započeo rat.)

VJEŽBE IZRONA

Umjesto da nosim zrak pod vodu,
ja izranjam s ustima punima mora.
Lakše mi je biti tamo dolje.
Pustim sol da se taloži u glasu,
i na jeziku mi ostane plave boje.

Razapinjem ruke na grede od broda,
hvatam u mrežu misli propusta.
Na prozirnoj opni poželim da mogu
preliti beskraj u šupljinu usta.

Previše buke plaši moju iglu;
na magnetnom polju dodirujem nagibe.
Kad proroštva padnu vratim se u smiraj
i zaspim par dana u utrobi ribe.

NOC TURN O

-VER

Sam sam na otoku, oku

dajem prostor da izgubi se
-be osjećam kao prvog čovjeka,
koji tek treba spoznati smisao
i svrhu svih stvari.

Plav je eter i sporo mi sli
-ke plave unutarnje sobe i kad bi
svjetlo došlo s neba ja bih
na toj slici bio zbunjen i zjenica praznih.

Noć ne čuje. Noćne čujem
riječi, prsima okrenut prema vodi.
I kažem molitvu u uho koje pozna je
-dnako i ocean i mene.

DRVO ŽIVOTA

NOINA ARKA ZA RIJEČI

Kada bih imao bezgraničnu moć,
da nevezan obzirom činim kako želim,
ništa od tog što bih stvorio ne bi bilo lijepo.

Bio bih običan kao zrak koji je svugdje
i kao vrijeme koje je uvijek.
Nijedna moja odluka ne bi bila ni ispravna ni pogrešna.
Ja, koji sve mogu, odlučio bih sve, jednom za svagda.

Zagladio bih rukom razdjeljak na tjemenu ravnovjesja
i poslao potop da izbriše granice i razlike koje ih čine,
da od malih i velikih stvari napravi jedno.

Četrdeset dana ni dosadnih ni sretnih,
bez početka i bez kraja padala bi kiša,
da sapere ruke koje nisu ni prljave ni čiste.

I ako bih u tom trenutku mogao sačuvati nešto
napravio bih korablju da plovi nad potopljenim svijetom.
Rekao bih da u nju stave riječi,
po jednu od svake vrste,
muškog, ženskog i srednjeg roda po jednu,
da u njima glas i život bude.

Kada sve postane umorna tišina
u riječima nek' stvaralačka iskra gori
kao vječito upaljeni tranzistor
u svemirskoj radionici
za popravke pokvarenih svjetova.

NA BABILONSKIM OBALAMA

*Tebi koja poznaš ritam govora
i skupljaš sunce u šalicu od ruku,
tebi neka dođe slovo moga imena,
i neka te moj zaborav ne vrijeđa.*

*Zaboravljam na tebe kao što se zaboravlja na kucanje srca,
mjesto rođenja, ili promjene na vlastitom licu.
Zaboravljam načinom Sveprisutnoga,
kojemu je svaki trenutak najbliži od bliskog.*

Hodali smo skupa nenaseljenim prostorom
samo s dvije figurice u džepu
izrezbarene od drva života.

A kada smo pred vratima grada konačno počeli graditi svoju kuću,
shvatili smo da stvari vidimo drugačije,
da govorimo kao stranci i da muklo zvoni
ispod kore naših narječja.
Ja više nisam znao ni izgovoriti ni reći: "Ustani i pjevaj,
s čeljusti od harfe i bukom cimbala u svojoj kičmi."

Poput netočnog kalendara koji više ne može ukrotiti vrijeme,
nismo znali opisati razliku između gorčine i oštine,
između potrebe i propasti.
I to što ti zoveš izvorom,
za mene je bila posuda iz koje se umivam.

Poželio sam vrelom vodom prijeći preko svojih riječi
da ih dadem barem kao tekućinu za okrpju,
ali nijednoj od tih biljaka nisam više znao ni ime ni rod.
S vremenom smo i sami poprimili narav stranih jezika
i postali jedno drugome daleki.

Na babilonskim obalama sreli smo se nakon mnogo godina,
sjeli na rub iste rijeke,
i dugo šutjeli o svemu.

VRIJEME SJEĆE

Izbrusite ovaj stol duboko,
pokretima brzim što sežu do drva.
Sastružite procjepe u laku
i rijetke komadiće obojene,
a onda otpušite ostatke staroga mene.

Rastavite mu ruke i noge,
prekalemite drvo da opet procvate,
ali nečim drugim ovog puta –
ranim voćem ili čistim plodom.

Gornju plohu obojite bijelo,
neka je potope ili zarobe –
u podnožje broda
ili u parket gostinjske sobe.

CRNO*-BIJELO

* Materija je tamna tvar u koju ne prodire svjetlo. Crno je ispod jezika smrti. Puno je smrti u čovjeku.

KOLIKO PRAZNINE

Dušo draga,
Ti koja čuvaš moj poredak,
moj si žrtvenik, moja sveta gora i moje proročište.
Na tebe je pao teret otkupljenja i posredništva,
moj teret pred Bogom.

Kolike praznine i predjeli!
Pampe samo suhih trava, dani bez obroka,
skladan niz, padine-planine, arhipelag onog što je u meni.
Kolike praznine.

Ova rupa je reljef ljudske dobrote.
Tu je Didona oplakala sinove nerođene.
Ovo je pejzaž plamenih otoka
i vez Perzejeva čamca.
Pod ovim drvetom su se sklonili Adam i Eva
i ispričali puno priča za koje se ne zna.

Pazi na taj lukobran.
Otjeraj krivolovce.
I plaši, plaši!

Kolike praznine.
U obliku čega?

Čovjek treba upoznati samo jednog čovjeka
da bi znao sve o svima.
Ali ja nisam bio čovjek,
i još premalo znam o tebi.

Kada se nagneš prema suncu odsijava se ta svilena nit
koja vodi od moga uma do tvoga srca
i od ličinke svilca se rađa novih i novih stvari.
Kada sam budan nekoliko dana vidim te šarene točkice u tebi.

I ako bi se tvoje tijelo rasprsnulo,
ispunila bi čitav svijet leptirima,
samo svojom snagom.

I moj svijet.
Koliko praznine.
U obliku čega?

PJESME O SMRTI

NEPOKRETU

Zar je pošteno da ovo kratko vrijeme tako tratimo?
Onog istog jutra kada si mi javila o njegovoj smrti ja sam stajao na stanici.
I gledao sam tramvaj kako se zaustavlja i kako više nikad neće krenuti. Ni ljudi. Ni vozila.
Zgrade se nikada ne miču, ali se tada osobito nisu micale. Ni ljudi. Ni vozila.
Ostat će tu dok postanu blijedi, pa sivi, pa ništa.
I svijet neće prestati nekom nesrećom. On će jednostavno izbljedjeti.
Samo sam ja bio svjestan da mu gledam kraj.
Uskoro će sve samo stati. Skuhani puding, tek otvoren sapun, zaljuljano klatno, žlica, zvuk, stepenica, ključ, krv, zupčanic.
Nepokretu.
Kada si mi javila o njegovoj smrti.
Sve je mirovalo i trebalo je samo još nekoliko trenutaka da se svijet potpuno primiri i ušuti.
A ja sam ga prepao. Svojim urlikom.
Vozačica je samo krenula naprijed. Šumovi su se prilijepili za ona mjesta kojima pripadaju i sve je išlo dalje. Neobazirući. Hodajući ljudi, leteći kukci, kotrljajuća vozila. Neposredu.
I bilo je još vremena za svađe i gluposti. Za ono drugo.
Sjeti se smrti!
A ja sam htio umrijeti s njim!

SMRT STVORENJA

Danas sam gledao stvorenja kako umiru.
Nekoliko muha, moj sat, kanarinca i jednu ženu. Najteže je bilo sa ženom.
Njihovi dijelovi ostali su funkcionalni, ali se nakon tog važnog trenutka više nisu htjeli micati. Uobrazili su se. Smrt udovima daje osjećaj važnosti. Nije više bilo nikakve sile ponad njih.
I vidio sam da ovo čine sa svima: dođu neki drugi i uzmu te dijelove sebi – zupčanic

moga sata, glavu moga kanarinca, tijelo moje žene.
Za orden, za gradsku uru, za zvono
ili za malo zimske trave.
Samo – kamo je pobjegla ta dobra sila? Znaš li barem smjer?
Znadeš li mi reći je li toplo ili hladno? Hladno... hladno... hladno... toplo... toplo...
hlaaadno... reci mi kad budem blizu. Blizu tebe? Ne, blizu svega!
Upoznati jednog čovjeka znači spoznati i cijeli svijet, draga! Reći ću ti nešto o stvaranju:
danas sam kihnuo i tisuće malih svjetova je nastalo iz mene. Odrezao sam kosu i vjetar je
odnio moje vlasi niz cestu, raspršio ih na brda, na brodove i bića. Iz njih će proklijati vrbe i
poljsko bilje, a njihov polen će obići zemlju. I dotakao sam novac. Mrzim tu pomisao, ali tako
se možeš vrlo jeftino rukovati sa cijelim svijetom.
Vidim: Ne mogu pobjeći. Onaj isti izdisaj koji sam ostavio ispred svoje kuće kada sam odlazio
dočeka me ovdje na balkonu u dalekoj zemlji. I opet pobjegao.
Zajedno s pjesmom moga kanarinca.
Ja tebe znam. I zato sve drugo znam!
Ali bojim se da te neću moći zadržati jednom. Ja ću zavikati kad treba! Kad vidim da će ti se
valovi raspršiti i doseći atmosferu. Što ako te jednom prepoznam pretvorenu u simfoniju, ili
asteroid, u toplinu, u ježa ili neko biće koje ne vidim?
Hladno... hladno... hladno... toplo... toplo... hlaaadno... reci mi kad budem blizu!

BIJELI MAK

I onda ona dođe, pa bijelo poteče
po razrezanoj niti u čaški maka.
Ne osjetiš ništa,
samo topli sok na usni i utrnuti jezik.

Proširi se tijelom
kao pčelinji otrov.
U utrobu uđe kao u košnicu
i zaleže svoje potomstvo.

Onda pustiš sve,
kao kist bačen u vodu

zabojiš trag
i okameniš se

kao metafora.

AKVARIJ

Umro je nedavno od raka,
premda je cijeloga života čuvao zlatne ribice.

Od svega na ovom svijetu, samo je rutinu dobro poznavao
i kraj mu je bio strašan samo zato jer ga prvi put susreće.
Hrvao se sa smrću kao s kašljem.
Mučila ga je misao da će zastati negdje između,
kao ruka koja nikad ne iziđe na drugu stranu rukava
i da je prava šteta što će biti s pogrešne strane drveta
da pokuca još jednom za sreću.

Kada bi se okrenuo na lijevu stranu gledao bi u prozor,
i svijet mu se učinio kao veliki akvarij.
Rastužio se kad je shvatio
da će mu netko davati hranu i kad on ode,
i da nitko neće ni zamijetiti da ga nema.

PROSTOR ŽELJE

PROSTOR ŽELJE

U prostoru želje nema mjesta za čistu misao.
Sjeo sam i pokušao dokučiti koliko su me moje naklonosti oblikovale.
Iza tamne pregrade onoga što želim ne nazire se svjetlo onoga što jesam.
Pozvao sam otrovne kiše da dođu i učine svoje.
Na spojevima ploča koje se dodiruju očituje se slabost metala;
spojevi polako popuštaju svoj stisak i svjetlo ponovno prolazi kroz pukotine.
Kada prođe određeno vrijeme sve pregrade se unište same od sebe.
I možda je čitava priroda podređena mehanizmu svjetla
koje želi pronaći put do svakog stvorenja.

I TE SAM NOĆI PONOVRNO USNUO (UTIŠANA ŽELJA)

Ja sam odlučio pjevati u sebi. Zamišljati umne glasove i prelaziti sjećanjem preko nekih starih neuma. Želio sam vidjeti kako će moje tijelo reagirati na poluostvarene zvukove koji titraju samo kao teorija, kao četvrtine i polovine negdje u meni zapete žice. Ali što sam duže razmišljao o tome ideje su se počele sve više zaplitati u moje glasnice, tako duboko da su sve pomrsile. Odjednom me je počelo žuljati i zatezati u grlu. Dugo sam morao kašljati i vikati glasno da bih se riješio stvorene napetosti.

I stajao sam ravno ispruženih dlanova dok sam maštao o tome kako stišćem željezo i puštam šećer kroz prste, dodirujem čvrsto i mekano. Toliko dugo i toliko jako da su te misli stvorile rascjepe na prstima i zgrčile moje ligamente toliko dugo i toliko jako da ih satima nisam mogao ponovno ispružiti. Morao sam zamišljati kako kap po kap, najprije ulje, a onda slana voda pada u moje stisnute šake, kako ih omekšavaju a potom razvezuju da bih opet mogao pisati.

Vidiš kako neostvarene želje utječu na tijelo?

Moji snovi mjesecima nisu imali nikakvog sadržaja. To me je toliko uplašilo da sam pomislio kako ću se jednog jutra samo probuditi posve zakočen neispunjenom željom. Moj odlazak po vodu, pranje lice i popodnevno opuštanje tada će se svesti samo na svakodnevne nenaporne mentalne šetnje dok ja ležim u krevetu do kraja života. Otišao sam na jezero riješiti se svega. Ono nematerijalno zaostalo u meni doživljavao sam kao galvaniziranu metalnu pločicu koja se u tekućini polako otapa i prazni od napona. Plivao sam dok nisam osjetio da je opna prešla iz oštro zelenog u blijedo ljubičastu i osjetio sam spokoj. Odjednom sam volio govoriti „ja.“ Moja egzistencija je kolala po meni. Doživljavao sam ju kao špekulu koju sam nekad davno progutao, a na koju su svi, pa i roditelji nakon nekog vremena zaboravili. A sada se ona ponovno oglasila i udarala u stijenke organa poput kamenčića u zvečki. I taj me zvuk veselio.

I tad se ponovno rodila želja.

I te sam noći ponovno usnuo.

PARALAKSA

Četvrti dan rođena su nebeska tijela,
da odijele Jedan od Dva i Dva od Bezbroj,
da uče ljude putanjama i padu
i pokažu prošlost što dolazi kroz svjetlo.

Zvijezde su stvorene od kositrenog papira,
prvom rukom presavijene šest puta
i stavljene na svoje mjesto,
kao oznaka za svjetove dodane u favorite.

Ljudi su najprije gledali u zvijezde,
onda su ih ušivali u kape,
a danas ih spuštaju po holivudskim pločnicima.

Sve naše nevolje dolaze od toga
što zvijezde nisu navikle da budu
podloga ljudskim koracima.

PISATI U VJETAR

Jezik je neuroza stvarnosti
i mene tebi sada tjera prisila govorenja.
Ispričat ću ovaj svijet iznova,
reći svaku riječ za svaku stvar,
nacrtati kartu svemira u mjerilu 1:1
i sačuvati zadnji slog za nestajanje.

Kartu ću upisati na rižinom papiru
da ju poslije svega možeš pojesti.
Na jeziku će ti biti slatka poput meda,
a u utrobi gorka kao pelin,
nedozrela da kaže išta o onom što je bitno.

Dok stojiš na putu možeš samo šutjeti
ili pisati u vjetar.

Kao.

Stipe Odak

Rođen 1986. u Ljubuškom, gdje je završio osnovnu i srednju školu. U Zagrebu je diplomirao sociologiju i komparativnu književnost na Filozofskom fakultetu te filozofsko-teološki studij na Katoličkom bogoslovnom fakultetu. Obranio je doktorat iz društvenih i političkih znanosti na Université catholique de Louvain (Louvain la Neuve, Belgija) te doktorat iz teologije na KU Leuven (Leuven, Belgija). Radi kao istraživač, predavač, pisac i vizualni umjetnik.

Dobitnik je nagrade Goran za mlade pjesnike za 2013. godinu, za rukopis knjige *Trobojno bijelo*. Za istu zbirku nagrađen je nagradom Kvirin 2014. godine. Rukopis knjige *Svjetlopisi* dobio je 2015. nagradu Tea Benčić Rimay za najbolju neobjavljenu zbirku pjesama u prozi. Dobitnik je nagrade Fra Grgo Martić 2017. godine za pjesnički rukopis *Sredine*. Poetske je radove objavljivao u domaćim i stranim časopisima, a pjesme su mu prevedene na engleski, francuski, njemački i arapski jezik.

Objavio: *Trobojno bijelo* (poezija, 2013), *Svjetlopisi* (poezija, 2016).

Biblioteka Online

knjiga 173

Stipe Odak**Trobojno bijelo****© 2020 Stipe Odak****© za elektroničko izdanje: Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, 2020****Izdavač**

Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, Zagreb

Za izdavača

Krešimir Pintarić

Urednik

Davor Ivankovac

Fotografija

rawpixel / Pixabay.com

ISBN 978-953-345-745-1 (HTML)

ISBN 978-953-345-746-8 (EPUB bez DRM)

ISBN 978-953-345-747-5 (PDF)

ISBN 978-953-345-748-2 (MOBI)

Prvo izdanje

SKUD Ivan Goran Kovačić, Zagreb, 2013.

**Knjiga je objavljena uz financijsku potporu
Grada Zagreba i Ministarstva kulture
Republike Hrvatske.**

